

رابطه نگرش نسبت به پدر با شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری در دختران دبیرستانی شهرستان لامرد

هاجر کریمی نژاد^{۱*}، سیمین غلامرضایی^۲

تاریخ وصول: ۱۳۹۲/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۱/۱۶

چکیده

زمینه و هدف: یکی از بهترین هدایایی که پدر و مادر می‌توانند به فرزندانشان بدهند، امکان شاد زیستن و شاد بودن آنهاست. بچه‌هایی که بتوانند احساسات و عواطف شاد درونشان را بشناسند، می‌توانند آن را در سراسر زندگی خود حفظ کنند. اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه نگرش نسبت به پدر با شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری در دختران دبیرستانی شهرستان لامرد می‌باشد. **روش بررسی:** این تحقیق از لحاظ هدف، تحقیقی کاربردی و از لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه شهرستان لامرد می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد بدین صورت که ابتدا از میان دبیرستان‌های مختلف یک دبیرستان انتخاب شد و از میان کلاس‌های مختلف به طور تصادفی دانش‌آموزان انتخاب شدند. تعداد اعضای نمونه ۱۱۰ دانش‌آموز از پایه‌های مختلف دبیرستان هستند. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از ابزارهای زیر استفاده شد: مقیاس نگرش فرزند نسبت به پدر، پرسشنامه شادکامی آکسفورد، پرسشنامه عزت نفس کوپراسمیت، پرسشنامه پرخاشگری باس و پری. داده‌ها با استفاده از روش همبستگی پیرسون تجزیه و تحلیل شد. **یافته‌ها:** بین نگرش دختران دبیرستانی نسبت به پدر و شادکامی و عزت نفس رابطه معنادار وجود دارد ($p < 0.05$). یعنی هرچه نگرش منفی نسبت به پدر بیشتر باشد شادکامی و عزت نفس کمتر و هرچه نگرش نسبت به پدر مثبت تر باشد احساس شادکامی و عزت نفس بیشتر می‌باشد. همچنین بین نگرش منفی نسبت به پدر و پرخاشگری رابطه مثبت معنادار وجود دارد ($p < 0.05$). **بحث و نتیجه‌گیری:** به نظر می‌رسد نگرش منفی نسبت به پدر نقش اساسی در به خطر انداختن سلامت دختران نوجوان دارد. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای والدین و نوجوانان در زمینه راه‌های برقراری ارتباط موثر توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: نگرش نسبت به پدر، پرخاشگری، شادکامی، عزت نفس.

مقدمه

۱۶ درصد است و در همین سهم اندک هم واژه پدر با مفاهیم قدرت، سرسختی، سردی و اثرپذیری کمتر در ذهن متبادر می‌شود. این درحالی است که در تحلیل ۱۰۰ مطالعه در مورد رابطه فرزند- والد مشخص شده است که نقش پدر همانند نقش مادر حائز اهمیت است و موجب تحول اجتماعی، عاطفی، شناختی و کنش موثر فرزندان می‌شود. عشق پدر در مقایسه با عشق مادری قدرت پیش‌بینی بیشتری در شخصیت و سازگاری روان شناختی فرزندان دارد (۱). در تئوری روان‌کاوی بر تاثیر مستقیم والدین و بخصوص پدر بر شخصیت فرزندان تاکید گردیده است. گروه دیگری از تئوری‌ها اثرات نقش پدر بر رشد شخصیت کودک را مرتبط با وابستگی کودک به والدین تبیین نموده‌اند (۲). در طول قرن گذشته توجه بیشتر پژوهشگران به جنبه منفی زندگی انسان معطوف بوده و بعد مثبت پتانسیل انسان مورد غفلت قرار گرفته بود و تنها در دهه‌های اخیر مطالعاتی در مورد شادکامی صورت گرفته است. شادکامی به عنوان یک تجربه

واقعیت مورد قبول همگان این است که زندگی انسان از بدو تولد در میان افراد دیگر آغاز می‌شود و از همان ابتدای حیات با آنها ارتباط برقرار می‌کند. همین ارتباط به شکل‌گیری رفتار او می‌انجامد. بیشتر از ۲۰۰ سال است عشق مادری به عنوان عامل موثر در رشد شخصیت و سلامت روانی کودکان مطرح است. و پدر بیشتر به عنوان نان‌آور خانواده نزد فرزندان معرفی شده است. در عرصه ادبیات و علم مراد از واژه والدین، تاکید و تمرکز بر مادر به عنوان عامل موثر بوده، و غالباً از اهمیت پدر و تاثیر آن در تحول روان شناختی و اجتماعی فرزندان غفلت شده است. حجم آثار علمی منتشرشده در خصوص نقش پدر در رشد شخصیت کودک

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

(نویسنده مسؤول) Email: H.karimi39@yahoo.com

۲. گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران.

درونی مثبت و یکی از شاخص های سلامت روانی که ناشی از ارزیابی شناختی و عاطفی افراد از زندگی شان می باشد، مورد توجه روان شناسان قرار گرفته است. افراد اگر شاد باشند، دنیا را مکانی امن تر می بینند. حس همکاری و کمک به دیگران دارند و اطلاعات را به گونه ای پردازش می کنند که به شادی بیشتر آن ها بینجامد (۳). هفت عامل به عنوان مولفه های شادکامی در نظر گرفته شده است که شامل: امیدواری، خودکارآمدی، زیبایشناسی، ذوق، آمادگیروانی، رضایتاززندگی و خودپنداره مثبت می باشد. همچنین در سال های اخیر پژوهش های زیادی در زمینه عزت نفس زنان صورت گرفته است. عزت نفس از مهمترین عامل های تعدیل کننده فشار روانی-اجتماعی بوده و بر زمینه های روابط خانوادگی، تعامل های اجتماعی، موفقیت های تحصیلی و احساس خودارزشمندی کلی مبتنی است. ارتباط و پیوند افراد خانواده و رعایت احترام متقابل یکدیگر، در سلامت روانی-جسمانی فرد تاثیر بسزایی دارد، به گونه ای که الگوهای رفتاری وی در بزرگسالی را بنیان نهاده، موجبات امنیت خاطر و عزت نفس را در وی فراهم می کند (۴). از طرفی دیگر، اعمال خشونت بار و رفتارهای پرخاشگرانه از دیرباز در جوامع بشری شایع بوده است. در بین مراحل رشد انسان از کودکی تا سالمندی بیشترین رفتار پرخاشگرانه در مرحله نوجوانی دیده می شود (۵). پرخاشگری رفتار هدفداری است که در جهت تحقیر و یا تحریف شخصیت دیگران و آسیب رساندن به آن ها صورت می گیرد (۶). همچنین نوجوانی یکی از مراحل بحرانی دوران رشد است که کودکی را به بزرگسالی پیوند می دهد. آلبرت بندورا می نویسد: رفتارهای نوجوان ناشی از یادگیری های او در خانه و جامعه است (۷). در این دوره نیاز به تعادل هیجانی و عاطفی به ویژه تعادل بین عواطف و عقل، درک ارزش وجودی خویشتن، خود آگاهی، انتخاب هدف های واقعی در زندگی و ... از مهمترین نیازهای نوجوان به شمار می رود (۸). با توجه به اهمیت دوره نوجوانی به عنوان یک مرحله گذار از کودکی به بزرگسالی و همچنین با توجه به اهمیت دختران در پرورش نسل آینده و کمک به داشتن جامعه ای سالم و با توجه به اینکه شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری بر سلامت جسمانی و روانی، ارتباطات اجتماعی و کیفیت کلی زندگی اثر می گذارد و اهمیت پدران به عنوان الگویی برای دختران و تامین آرامش خانواده، انجام پژوهشی در این زمینه از اهمیت و ضرورت برخوردار است. همچنین باتوجه به اینکه در ایران پژوهش قابل دسترسی در زمینه نگرش فرزند نسبت به پدر وجود ندارد در این پژوهش رابطه نگرش فرزند نسبت به پدر با شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری مورد بررسی قرار می گیرد.

شادکامی پرداخته اند اشاره می شود. در پژوهشی که پترسون و حکیم (۹) ^۱، بر روی ۹۸ جوان عرب ساکن کانادا انجام دادند به این نتیجه رسیدند که هرچه میزان حمایت خانواده از فرد بیشتر باشد رضایت از زندگی، شادکامی و مثبت اندیشی بالاتر می رود. همچنین فنگ و زوکیون ^۲ (۱۰)، در پژوهشی که بر روی ۳۸۹ دانشجوی چینی که بین سنین ۲۵-۱۷ بودند، انجام دادند به این نتیجه رسیدند که بین حمایت اجتماعی و رضایت از زندگی، اعتماد به نفس و احساس تنهایی رابطه معناداری وجود دارد و هرچه حمایت اجتماعی بالاتر باشد رضایت از زندگی و اعتماد به نفس نیز بیشتر شده و برعکس احساس تنهایی کاهش می یابد. همچنین فونتتزر و مندیا ^۳ (۱۲) در پژوهشی که بر روی زنان مهاجر عضو انجمن های مختلف در مالاگا (اسپانیا) انجام دادند، به این نتیجه رسیدند که بهترین پیش بینی کننده شادکامی و احساس شادی، حمایت عاطفی از طرف اعضای خانواده است و حمایت انجمن ها و خدمات بومی در مرحله دوم اهمیت قرار دارد. سودا ^۴ (۱۳)، به منظور بررسی رابطه بین قلدری در مدرسه، عزت نفس و ابعاد فرزندپروری بر روی ۳۴۸ دانش آموز دبیرستانی پژوهشی انجام داد و به این نتیجه رسید که بین عزت نفس و رابطه با پدر و کنترل شدید از طرف پدر رابطه معنادار وجود دارد. همچنین ویگنولی ^۵ (۱۴) اعلام کرد، بین عزت نفس نوجوانان و میزان دلستگی به پدر و مادر رابطه معنادار وجود دارد. سولومون و سیرز ^۶ (۱۵) نتیجه گرفتند: پرخاشگری کلامی والدین به ویژه پدر منجر به کاهش عزت نفس و دستاوردهای فرزندان در مدرسه می شود. مقان و همکاران ^۷ (۱۶)، در پژوهشی که بر روی ۲۰۷ دختر نوجوان انجام دادند به این نتیجه رسیدند که هرچه میزان دلستگی به پدر یا مادر بیشتر باشد میزان عزت نفس دختران نیز بالاتر می باشد و برعکس هرچه بین فرزندان و پدر و مادر از خودبیگانگی بیشتری باشد عزت نفس آنان نیز پایین تر است. بودرالت و همکاران ^۸ (۱۷)، نتیجه گرفتند که حمایت روانی و عاطفی والدین از فرزندان موجب افزایش عزت نفس و کاهش ناراحتی های روانی آنها می شود و کنترل شدید از طرف پدر و مادر باعث کاهش عزت نفس فرزندان می گردد. نجمی و فیضی (۷)، بیان نمودند نوجوان برخوردار از حمایت خانوادگی مطلوب از فرصت و امکانات بیشتری برای خودمختاری، خودبیانگری، خودآگاهی، عزت نفس، و خودگردانی برخوردار بوده که همه اینها بر انگیزش و عملکرد تحصیلی فرد تاثیر می گذارد. همچنین دریافتند بین کارکرد خانواده و تمام جنبه های عزت

1. Paterson&Hakim
2. Feng&Xuqun
3. Fuents&Mendieta
4. Sevda
5. Vignoli
6. Solomon &Serres
7. Meghan &etal
8. Boudreault &etal

با توجه به اینکه پژوهش مستقیم و قابل دسترسی در زمینه رابطه نگرش فرزند نسبت به پدر و شادکامی وجود ندارد از پژوهش هایی که به رابطه حمایت خانواده و اجتماع و والدین در زمینه

شناخته شده برخوردار است، زیرا به طور معنی داری فرزندان مدعی مشکلات رابطه با والدین را از گروه فاقد آن تفکیک می کند. این مقیاس از روایی پیش بین خوبی برخوردار است، زیرا پاسخهای فرزندان را درباره مشکلات آنها با والدین شان را به طور معناداری پیش بینی می کند. این پرسشنامه ۲۵ سوال دارد که برای اندازه گیری دامنه، میزان یا شدت مشکلات فرزندان با پدرشان در یک طیف هفت طبقه ای از هیچ وقت تا همیشه، تدوین شده است (۲۱). در این پژوهش پایایی آن با روش آلفای کراباخ ۰/۸۸ می باشد.

۲- پرسشنامه شادکامی آکسفورد (۱۳۸۸)^۳: این پرسشنامه دارای ۲۹ سوال است که در یک طیف از ۰ تا ۳ توسط آزمودنی ها نمره گذاری می شود. پایین ترین نمره در این آزمون ۰ و بالاترین نمره ۸۷ می باشد. نمره بهنجار این آزمون ۴۰ تا ۴۲ است. نمره های کمتر از ۴۰ تا ۴۲ از لحاظ میزان شادکامی در وضعیت پایین قرار دارند و نمره های ۴۰ تا ۴۲ به بالا نشان دهنده شادکامی بیشتر است بنابراین هر چه نمره کسب شده فرد به بالاترین میزان (۸۷) نزدیکتر باشد نشان دهنده شادکامی بیشتر می باشد. این پرسشنامه توسط آرچیل و لو^۴ تهیه شده است. آرچیل و همکاران ضریب پایایی این آزمون را با استفاده از آلفای کراباخ ۰/۹۰ اعلام کردند. در این پژوهش نیز با استفاده از روش آلفای کراباخ پایایی ۰/۹۵ بدست آمد. برای تعیین اعتبار این آزمون متخصصان دانشگاه علامه طباطبایی اعتبار صوری این آزمون را بالا ارزیابی کردند (۲۲). در پژوهشی که هادی نژاد و زارعی (۲۳) برای اعتباریابی این پرسشنامه انجام دادند هفت عامل به عنوان مولفه های این پرسشنامه استخراج شد. که شامل: امیدواری، خودکارآمدی، زیباییشناسی، ذوق، آمادگی روانی، رضایت از زندگی و خودپنداره مثبت می باشد.

۳- پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (۱۳۸۴)^۵: این پرسشنامه توسط کوپر اسمیت (۱۹۷۶) ساخته شد و دارای ۵۸ آیتیم می باشد که دارای پاسخ بله و خیر است و ۸ ماده آن دروغ سنج هستند. شیوه نمره گذاری این مقیاس به صورت صفر و یک است. ضریب پایایی این پرسشنامه در تحقیق کوپراسمیت و همکاران که از روش باز آزمایی استفاده کرده اند بین ۰/۷ تا ۰/۸۸ گزارش شده است (۲۴). در این پژوهش پایایی به دست آمده براساس روش آلفای کراباخ ۰/۷۵ می باشد.

۴- پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۳۸۶)^۶: این پرسشنامه دارای ۲۹ سوال پنج گزینه ای است که در یک طیف از (کاملاً شبیه من = ۵ تا کاملاً متفاوت از من = ۱) نمره گذاری می شود. ضریب پایایی این پرسشنامه به روش باز آزمایی در پژوهش سامانی (۲۵)، ۰/۷۸ بدست آمد و بیان کردند این پرسشنامه از

نفس (تحصیلی، خانوادگی، همسال و کلی) ارتباط معنادار وجود دارد.

در پژوهشی که لویز و همکاران^۱ (۱۸)، برای بررسی تاثیر حمایت خانواده و محیط کلاس درس بر پرخاشگری و قلدری دانش آموزان دختر و پسر نوجوان ۱۶-۱۱ ساله انجام دادند به این نتیجه رسیدند که در دختران جو عاطفی و حمایت قوی خانواده ها یک عامل محافظت کننده قوی در برابر پرخاشگری است اما در پسران بیشتر جو عاطفی مدرسه اثرگذار می باشد. نتایج تحقیقات کادول و همکاران^۲ (۱۹)، نشان داد نظارت منفی والدین بر کار فرزندان با افزایش بزهکاری در نوجوانان همراه می باشد. در پژوهشی که شکرکن و همکاران (۲۰) برای بررسی تاثیر جو خانواده بر بزهکاری نوجوانان انجام دادند به این نتیجه رسیدند که جو عاطفی خانواده نوجوانان بزهکار نسبت به نوجوانان عادی نامطلوب است. همچنین یافته ها نشان دادند که نوجوانان بزهکار کمتر مورد تایید خانواده بوده، کمتر مورد توجه و احترام بوده اند و احساس امنیت کمتری در خانه داشته اند. با توجه به همه این مسائل و با توجه به اینکه پژوهش قابل دسترسی در زمینه اهمیت نگرش فرزندان نسبت به پدر در ایران وجود نداشت و با توجه به اهمیت نقش پدران در شکل گیری شخصیت فرزندان، هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه بین نگرش فرزند نسبت به پدر با شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری در دختران نوجوان مقطع دبیرستان می باشد.

روش بررسی

روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان دبیرستان های دخترانه شهرستان لامرد می باشد. در این پژوهش به علت اینکه تعداد مدارس موجود ۴ مدرسه با ۳۶۰ دانش آموز بود از روش نمونه گیری خوشه ای استفاده شد بدین صورت که ابتدا از میان دبیرستان های مختلف یک دبیرستان انتخاب شد و از میان کلاس های مختلف به طور تصادفی دانش آموزان انتخاب شدند. تعداد اعضای نمونه ۱۱۰ دانش آموز از پایه های مختلف دبیرستان هستند. حجم نمونه با توجه به جدول مورگان انتخاب شد. همچنین از ابزارهای زیر جهت جمع آوری داده ها استفاده شد: ۱- پرسشنامه نگرش فرزند نسبت به پدر (۱۳۸۷)^۶: مقیاس نگرش فرزند نسبت به پدر دارای میانگین آلفای ۰/۹۵ و خطای استاندارد اندازه گیری ۴/۵۶ است که بسیار عالی است؛ و از همسانی درونی بسیار خوبی برخوردار است. همبستگی باز آزمایی بعد از یک هفته ۰/۹۶ نشان می دهد که این مقیاس از پایایی یا ثبات عالی برخوردار است. این پرسشنامه از روایی عالی برای گروه های

3. Axford happiness inventory

4. Argyl & Lu

5. Buss & Perry Aggression Questionnaire (AQ)

1. Lopez & etal

2. Caldwell & etal

سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد. یعنی هرچه نگرش منفی نسبت به پدر بیشتر باشد پرخاشگری دختران آن ها بالاتر می باشد.

بحث و نتیجه گیری

همانطور که قبلا بیان شد هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین نگرش منفی فرزند نسبت به پدر با شادکامی، عزت نفس و پرخاشگری در دختران نوجوان مقطع دبیرستان می باشد. براساس یافته های بدست آمده در این پژوهش بین نگرش منفی نسبت به پدر و شادکامی رابطه منفی معنادار وجود دارد. با توجه به اینکه پژوهش قابل دسترسی وجود ندارد که مستقیما نقش پدر را مورد بررسی قرار داده باشد، این نتایج تقریبا با نتایج بدست آمده در تحقیقات پترسون و حکیم(۹)، فونتنتز و مندیا (۱۲) و فنگ و زوکیون(۱۰)، که بیان می کنند حمایت خانواده و والدین از فرزندان سبب افزایش شادکامی در فرزندان می شود همخوانی دارد تنها تفاوتی که در بین این یافته ها وجود دارد آن است که در پژوهش هایی که به آن اشاره شده، حمایت خانواده و والدین در نظر گرفته شده است اما در پژوهش حاضر تاکید بر نگرش فرزند نسبت به پدر شده است.

همچنین بین نگرش منفی نسبت به پدر و عزت نفس رابطه معنادار بدست آمد بدین معنی که هرچه میزان نگرش فرزند نسبت به پدر منفی تر باشد عزت نفس در دختران پایین تر خواهد بود. این نتایج می تواند از جهتی با یافته های سودا (۲۰۱۱)، ویگنولی (۲۰۰۹)، سبرز (۱۹۹۹)، مقان و همکاران (۲۰۱۳)، شن (۲۰۱۱)، بودرالت و همکاران (۲۰۱۳) و نجمی و فیضی (۱۳۹۰)، که بیان می کنند حمایت خانواده و والدین باعث افزایش عزت نفس فرزندان می شود، هماهنگ باشد، اما تنها تفاوت این پژوهش ها با پژوهش حاضر در این است که در پژوهش حاضر نگرش فرزند نسبت به پدر مورد تاکید است.

در این پژوهش بین نگرش منفی نسبت به پدر و پرخاشگری رابطه مثبت معنادار بدست آمد بدین معنی که هرچه میزان نگرش فرزند نسبت به پدر منفی تر باشد پرخاشگری، خشم و خصومت در دختران بالاتر خواهد بود. چون پژوهش قابل دسترسی که اهمیت نگرش فرزند نسبت به پدر را بررسی کند برای مقایسه وجود نداشت، این نتایج با نتایج بدست آمده در تحقیقات شکرکن و همکاران(۱۳۸۸) که به اهمیت نقش والدین و خانواده بر میزان پرخاشگری و خشم و خصومت فرزندان پرداخته اند، همخوانی دارد.

در تبیین این یافته ها می توان گفت: دختران برای شکل گیری شخصیتشان و از همه مهمتر برای کسب احساس خودارزشمندی نیاز به داشتن رابطه ای محبت آمیز با پدر دارند. پژوهش های زیادی بر اهمیت نقش پدر در سلامت روانی فرزندان به موازات

کفایت و کارایی لازم جهت استفاده متخصصان برخوردار است. پایایی پرسشنامه در این پژوهش با استفاده از روش آلفای کرانباخ ۰/۷۲ بدست آمد. مولفه های اصلی این پرسشنامه عبارتند از: پرخاشگری کلامی، پرخاشگری بدنی، خشم، خصومت می باشد. تحلیل داده ها با استفاده از روش همبستگی پیرسون و با استفاده از نرم افزار SPSS ویرایش ۲۰ انجام شد. و $p < 0/05$ معنادار لحاظ گردید.

یافته ها

در این مطالعه تعداد ۱۱۰ دانش آموز از پایه های مختلف دبیرستان وارد مطالعه شدند. نتایج مطالعه حاضر در جداول شماره ۱ و ۲ نشان داده شده است.

جدول (۱): ویژگی های توصیفی متغیرها در دختران دبیرستانی شهرستان لامرد

متغیرها	تعداد	کمترین مقدار	بیشترین مقدار	میانگین	انحراف استاندارد
نگرش به پدر	۱۱۰	۳۳	۱۵۵	۸۳/۳۳	۱۷/۶۵
پرخاشگری	۱۱۰	۳۹	۱۳۲	۸۵/۸۴	۱۸/۴۱
عزت نفس	۱۱۰	۵	۲۴	۱۲/۵۴	۲/۸۶
شادکامی	۱۱۰	۲	۸۷	۴۹/۳	۱۴/۲۹

جدول(۲): همبستگی بین نگرش منفی نسبت به پدر ، پرخاشگری، عزت نفس و شادکامی در دختران دبیرستانی شهرستان لامرد

	پر خاشگری	عزت نفس	شادکامی
نگرش منفی به پدر	*۰/۴۵	-*۰/۵۹	-*۰/۴۵
سطح معناداری	۰/۰۵	۰/۰۵	۰/۰۱
تعداد	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰

*سطح معناداری ۰/۰۵

**سطح معناداری ۰/۰۱

همبستگی بین نگرش منفی نسبت به پدر و شادکامی -۰/۴۵ می باشد که این یک رابطه منفی معنادار را نشان می دهد یعنی هرچه نگرش دختران نسبت به پدر منفی تر باشد میزان شادکامی آن ها کمتر می باشد. این نتایج در سطح ۰/۰۱ معنادار می باشد. همچنین، همبستگی بین نگرش منفی نسبت به پدر و عزت نفس ۰/۵۹ می باشد که این در سطح ۰/۰۵ معنادار می باشد. یعنی هرچه نگرش منفی نسبت به پدر بیشتر باشد عزت نفس در دختران آن ها کمتر می شود. با توجه به جدول، همبستگی بین نگرش منفی نسبت به پدر و پرخاشگری ۰/۴۵ می باشد و در

می‌گردد. لذا ممکن است این آزرده‌گی از والدین را به افراد ضعیف تر از خود در جامعه جابه‌جا کند و ناراحتی خود را بر سر دیگران خالی کند و مسبب اعمال پرخاشگرانه در اجتماع شود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر نبود منابع کافی و در دسترس در زمینه نگرش فرزندان نسبت به پدر و رابطه آن با متغیرهای پژوهشی می‌باشد. در پایان با توجه به محدودیت پژوهش‌های انجام شده در زمینه نگرش فرزندان نسبت به پدر، توصیه می‌شود پژوهش‌های بیشتر و گسترده‌تری در این زمینه با توجه به حساس بودن دوره نوجوانی و نیاز دختران به حمایت بیشتر از جانب والدین بخصوص پدر، انجام شود. همچنین با توجه به نتایج بدست آمده پیشنهاد می‌شود کارگاه‌هایی جهت آموزش خانواده‌ها به ویژه پدران درباره ویژگی‌های نوجوانان و نحوه تعامل با آنان برگزار گردد و همچنین می‌توان به والدین آموزش داد که با چه روش‌های ساده‌ای می‌توانند شادی را به قلب فرزندان نشان بیاورند. علاوه بر این والدین آموزش داده شود که به فرزندان نشان نشان دهند که بی‌قید و شرط از آن‌ها حمایت می‌کنند و آن‌ها را دوست دارند. از طرفی دیگر می‌توان با مشارکت دادن نوجوانان در فعالیت‌های فوق برنامه زمینه لازم برای تخلیه هیجانات آنان به طور سالم فراهم نمود تا بتوان هم پرخاشگری آن‌ها را به صورت مثبت کنترل کرد و هم عزت نفس آنان را افزایش داد. علاوه بر این کلاس‌های آموزش مهارت‌های زندگی می‌تواند به نوجوانان در تخلیه صحیح هیجاناتشان کمک کند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کارکنان دبیرستان فاطمه الزهرا(س) شهر اهل که در اجرای این پژوهش ما را یاری نموده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

نقش مادر تاکید کرده‌اند. گروهی از پژوهشگران نشان دادند که حتی ابراز هیجان مثبت توسط پدر، کاهش مشکلات عاطفی و رفتاری فرزندان را در پی دارد و زمانی که پدر هیجان منفی ابراز می‌کند مشکلات عاطفی و رفتاری فرزندان افزایش می‌یابد. روند وابستگی کودک به پدر از سال اول زندگی شکل می‌گیرد و با افزایش سن تشدید می‌شود. همانندسازی با پدر عامل اصلی رشد وجدان، احساس کفایت، ابراز وجود و کسب الگوی رفتاری مناسب می‌باشد و در روند اجتماعی شدن، تحکیم عزت نفس و رشد منبع کنترل درونی نقش اساسی دارد (۲۴). همچنین نگرش مثبت نسبت به پدر سبب می‌شود فرزند او را همیشه در دسترس بداند و به این دیدگاه دست یابد در هنگام گرفتاری از حمایت و توجه پدر و سایر افراد خانواده برخوردار است مخصوصاً با توجه به این دیدگاه که پدر یک نقش هماهنگ کننده و مقتدر در خانه دارد داشتن حمایت پدر باعث می‌شود که فرزند احساس کند از حمایت سایر افراد خانواده نیز برخوردار است. این نیز به نوبه خود سبب افزایش رضایت از زندگی و شادکامی در فرزندان می‌شود. همچنین با توجه به این که پدر و مادر دو رکن اصلی کانون خانواده هستند داشتن نگرش منفی نسبت به یکی از آن‌ها مخصوصاً پدر که به عنوان حامی و مدیر خانواده در نظر گرفته می‌شود سبب می‌شود که فرزند احساس کند از حمایت مهم و کافی برخوردار نیست و در برابر مشکلات و گرفتاری‌ها خود را تنها می‌بیند و این تنهایی می‌تواند سبب بروز مشکلات و کم شدن احساس شادی و رضایت و از دست رفتن عزت نفس در او شود.

از طرفی می‌توان گفت که نوجوان در خانواده به غیر از خواب و خوراک نیازمند به توجه و همچنین کسب استقلال و تایید این استقلال از جانب والدین می‌باشد. بنابراین عدم تایید و عدم توجه به خواسته‌های نوجوان موجب آزرده‌گی خاطر او از والدین

References:

1. Shahgholian M. The effect of father absence (due to employment) on behavioral disorders in primary school students. *Journal of Mental Health*. 2009; 2: 29-36. [Persian]
2. Nisi A, Najariyan B, Purfaraji F. Comparison of academic performance, mental and physical health of male students eligible for free and parents regarding the moderating role of social support in the first grade of high school in the city of Ahvaz. *Journal of Educational Psychology: University of Ahvaz*. 2002; 4:86-67. [Persian]
3. Hosseyni M, Rezai A, Keykhosravi Z. Comparison of social support and life satisfaction and happiness and depression in elderly men and women. *Sociology of Women Quarterly*. 2012; 2: 143-162. [Persian]
4. Movahed M, Dastrang M. Study of Fields study related to family socialization and self-esteem in married women. *Journal of Women*. 2011; 1: 63-73. [Persian]
5. Maleki S, Falahikhooshkonab M, Rahguy A, Rahgozar M. Effect of training anger management skills on aggressive boys' 12-15 age group. *Iran Journal of Nursing*. 2012; 9: 26-39. [Persian]

6. Musavi GH, Ebrahimi A, Samui R, Afshar H. Parental aggression associated with GPA last year of elementary school students. *Hakim Research Journal*. 2009; 11: 33-37. [Persian]
7. Najmi B, Feyzi A. Examine the structural relationship between family functioning and self-esteem and academic achievement among high school girls. *Journal of Modern Psychological Studies*. 2012; 6: 127-130. [Persian]
8. Haghighi G, Musavi M, Mehrabizadeh M, Bashalideh K. The effect of life skills training on mental health and self-esteem in secondary school freshman. *Journal of Educational Psychology*. University of Ahwaz. 2006; 13: 61-78. [Persian]
9. Paterson A, Hakim L. Arab Youth in Canada: Acculturation, Enculturation, Social Support, and Life Satisfaction. *Journal of Multicultural Counseling and Development*. 2012; 4: 206-215.
10. Feng K, Xuqun Y. Loneliness and Self-Esteem as Mediators between Social Support and Life Satisfaction in Late Adolescence. *Social Indicators Research*. 2013; 1: 271-279.
11. Riddle S, Romans J. Resilience among Urban American Indian Adolescents: Exploration into the Role of Culture, Self-Esteem, Subjective Well-Being, and Social Support. *American Indian and Alaska Native Mental Health Research*. The Journal of the National Center. 2013; 2: 1-19.
12. Fuentes D, Mendieta H. Social support and happiness in immigrant women in Spain. *Psychology Rep*. 2012; 3: 77-99.
13. Sevda A. The Analysis of Relationship Between Schools Bullying, Perceived Parenting Styles and Self-Esteem in Adolescents. *The Journal of the Social and Behavioral Sciences*. 2011; 30: 1798-1800.
14. Vignoli E. Inter-relationships among attachment to mother and father, self-esteem, and career indecision. *Journal of Vocational Behavior*. 2009; 2: 91-99.
15. Solomon C, Serres F. Effects of parental verbal aggression on children's self-esteem and school marks. *Child Abuse & Neglect*. 1999; 4: 339-351.
16. Meghan C, Liang B, Lund T, Spencer R. Searching for a sense of purpose: The role of parents and effects on self-esteem among female adolescents. *Journal of Adolescence*. 2013; 5: 839-848.
17. Boudreault A, Dion J, Hains J. Impact of parental emotional support and coercive control on adolescents' self-esteem and psychological distress: Results of a four-year longitudinal study. *Journal of Adolescence*. 2013; 4: 695-704.
18. Lopez E, Perez S. Adolescent aggression: Effects of gender and family and school environments. *Journal of Adolescence*. 2008; 4: 433-450.
19. Caldwell R, Beutler LE. Brief report: An examination of the relationships between parental monitoring, self-esteem and delinquency among Mexican American male adolescents. *Journal of Adolescence*. 2006; 3: 459-464.
20. Shokrkon H, Nisi A, Sepahvand A. Compare sensation seeking, self-esteem, family emotional climate and socioeconomic status - a juvenile delinquent and normal boys. *Journal of Psychological Outcomes*. 2010; 16: 107-127. [Persian]
21. Sanai B. Measures of Family and Marriage. Tehran: Beast. 2009; 200. [Persian]
22. Asgari P, Sharafaldin H. The relationship between social anxiety, optimism, social support and subjective well-being of the students. *Journal of New Findings in the Psychology*. 2009; 3: 25-37. [Persian]
23. Hadinezhad H, Zarei F. Reliability, validity and standardization of the Oxford Happiness Inventory. *Journal of Cognitive Psychology*. 2010; 12: 62-77. [Persian]
24. Nisi A, Shahni YM, Farashbandi A. Evaluation of simple and multiple variables related to self-esteem, generalized anxiety, social anxiety, perceived social support and psychological hardiness Schoolgirls first base city high school Abadan. *Journal of Educational Psychology*. University of Ahwaz. 2005; 3: 137-152. [Persian]
25. Samani S. Evaluate the reliability and validity of the Buss and Perry Aggression Questionnaire. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2008; 13: 359-369. [Persian]